

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 65/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.65.2007.1

Číslo: 78/2011

Právní věta:

Rozhodnutí konkursního soudu o nákladech konkursu ve smyslu § 44a odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007, není rozhodnutím o nákladech (konkursního) řízení.

Nebyla-li v konkursu vedeném podle zákona č. 328/1991 Sb. odměna a hotové výdaje správce konkursní podstaty ve výši určené pravomocným usnesením o schválení konečné zprávy a odměny a výdajů správce konkursní podstaty uspokojena jako pohledávka za podstatou před vydáním rozvrhového usnesení, rozhodne o způsobu jejího uhrazení konkursní soud v rozvrhovém usnesení. Není-li možné tuto pohledávku plně uspokojit z majetku konkursní podstaty ani ze zálohy na náklady konkursu, konkursní soud rozhodne, kdo je povinen zbývajících (neuhrazenou) část takové pohledávky zaplatit.

Jestliže poté, co odvolací soud zrušil usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, bylo konkursní řízení zastaveno pro zpětvzetí návrhu na prohlášení konkursu, rozhodne konkursní soud o odměně a hotových výdajích správce konkursní podstaty obdobně podle § 29 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007; současně zaváže k zaplacení této pohledávky správci konkursní podstaty stát.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.12.2009

Spisová značka: 29 Cdo 65/2007

Číslo rozhodnutí: 78

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 29 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění do 31. 12. 2007

§ 4 odst. 5 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění do 31. 12. 2007

§ 44a odst. 3 zákona č. 328/1991Sb. ve znění do 31. 12. 2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 5. 1. 2004 Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též jen „konkursní soud“)

zastavil řízení o prohlášení konkursu na majetek dlužnice (tehdy pod obchodní firmou ŽCH, a. s., nyní HD, a. s.) pro zpětvzetí návrhu na prohlášení konkursu jedinou navrhující věřitelkou – ČSSZ. V důvodech usnesení vysvětlil, že o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto po právní moci usnesení.

Usnesením ze dne 30. 1. 2006, ve znění „doplňujícího“ usnesení ze dne 7. 2. 2006 Krajský soud v Ústí nad Labem:

- 1) Schválil zprávu o činnosti předběžného správce Ing. V. P. ze dne 10. 10. 2005, podle které hotové výdaje předběžného správce činí 21 867,20 Kč a jeho odměna 28 132,80 Kč (bod I. výroku), a konstatoval, že úhrada hotových výdajů a odměny předběžného správce byla provedena ze složené zálohy na náklady konkursu (bod II. výroku).
- 2) Schválil zprávu o dosavadní činnosti správce konkursní podstaty Ing. R. D. ze dne 10. 10. 2005, podle které činí příjmy podstaty 129 075 976,83 Kč, odměna správce, včetně daně z přidané hodnoty, činí 6 474 502,92 Kč a jeho hotové výdaje 0 Kč (bod III. výroku).
- 3) Schválil zprávu o dosavadní činnosti zvláštního správce pro oblast práva JUDr. L. P. ze dne 10. 10. 2005, podle které činí příjmy podstaty 129 075 976 Kč, odměna zvláštního správce, včetně daně z přidané hodnoty, činí 2 568 218,73 Kč a jeho hotové výdaje 0 Kč (bod IV. výroku).
- 4) Zvýšil odměnu (správce konkursní podstaty) o 50 % z částky 6 474 502,92 Kč na částku 9 042 721,65 Kč, včetně daně z přidané hodnoty (bod V. výroku).
- 5) Uložil dlužnici uhradit správci konkursní podstaty do patnácti dnů od právní moci usnesení částku odměny ve výši 6 474 502,92 Kč (bod VI. výroku).
- 6) Uložil dlužnici uhradit zvláštnímu správci do patnácti dnů od právní moci usnesení částku odměny ve výši 2 568 218,73 Kč (bod VII. výroku).
- 7) Uložil dlužnici zaplatit na účet soudu soudní poplatek za konkurs ve výši 500 000 Kč (bod VIII. výroku).
- 8) Schválil hotové výdaje zvláštního správce ve výši 35 577 Kč (bod IX. výroku) a uložil dlužnici uhradit je zvláštnímu správci do patnácti dnů od právní moci usnesení (bod X. výroku).

Soud v rozhodnutí vyšel zejména z toho, že:

- 1) Proti zprávám (o činnosti) správce konkursní podstaty, zvláštního správce a předběžného správce z 10. 10. 2005, vyvěšeným na úřední desce soudu od 9. do 23. 1. 2006 nepodal námitky žádný z navrhujících věřitelů ani dlužnice.
- 2) Předchozí rozhodnutí konkursního soudu o vyúčtování odměny a hotových výdajů správce konkursní podstaty, zvláštního správce a předběžného správce (usnesení ze dne 6. 5. 2005) Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 15. 9. 2005 zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení.
- 3) Předběžný správce ve své zprávě vyšel ze zrušujícího usnesení a doložil účtované hotové výdaje. Požadovaná odměna je přiměřená rozsahu jeho činnosti. Úhrada těchto částek byla provedena ze složené zálohy na náklady konkursu.
- 4) Správce konkursní podstaty ve své zprávě uvedl, že příjmy získané zpeněžením nepotřebných zásob a z vymožených pohledávek, v celkové výši 129 075 976,83 Kč, byly použity k zabezpečení výroby a k úhradě pohledávek za podstatou souvisejících s provozem

podniku. Z těchto příjmů vypočetl svou odměnu ve smyslu § 7 odst. 2 vyhlášky č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, navýšenou o částku odpovídající dani z přidané hodnoty; hotové výdaje mu nevznikly.

5) Zvláštní správce pro obor právo ve své zprávě uvedl, že příjmy získané zpeněžením movitých věcí a pohledávek činily celkem 129 075 976 Kč Z těchto příjmů vypočetl svou odměnu ve smyslu § 7 odst. 2 vyhlášky č. 476/1991 Sb., která činí 5 440 758,76 Kč, žádaje současně o její zvýšení o 50 % a přiznání společně s částkou odpovídající dani z přidané hodnoty; hotové výdaje účtoval částkou 35 577 Kč.

6) Oba správci, o nichž se hovoří výše pod body 4) a 5), doložili, že jsou plátcí daně z přidané hodnoty.

Na tomto základě soud – odkazuje na ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání a na § 7 odst. 2 a § 8 vyhlášky č. 476/1991 Sb. – zprávy o dosavadní činnosti všech výše uvedených správců schválil.

K tomu, že k úhradě přiznaných odměn a hotových výdajů všech správců zavázal dlužníci, soud poznamenal, že zákon o konkursu a vyrovnání neřeší situaci, kdy byl konkurs na majetek dlužníka zrušen a následně došlo k zastavení řízení pro zpětvzetí návrhů. Mínil, že v takovém případě je nutné postupovat podle § 66a odst. 1 ZKV a postupovat (jak se podává z odůvodnění zrušujícího usnesení odvolacího soudu) podle ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, při rozhodování o „nákladech řízení“.

S poukazem na obsah ustanovení § 146 odst. 2 o. s. ř. a na důvody zpětvzetí návrhu na prohlášení konkursu jednotlivými navrhuujícími věřiteli pak měl za to, že návrhy na prohlášení konkursu na majetek dlužnice byly podány důvodně, takže dlužnice je povinna uhradit náklady řízení.

K úhradě soudního poplatku pak dlužníci zavázal podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném do 31. 12. 2000 a položky 15 Sazebníku poplatků (poukazuje přitom na článek II. zákona č. 255/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

K odvolání dlužnice V r c h n í s o u d v Praze ve výroku označeným usnesením ze dne 14. 8. 2006 změnil usnesení soudu prvního stupně ze dne 30. 1. 2006, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 7. 2. 2006, tak, že:

1) Soud schvaluje zprávu o činnosti předběžného správce Ing. V. P. ze dne 10. 10. 2005, podle níž jeho hotové výdaje činí 21 867,20 Kč a jeho odměna činí 28 132,80 Kč, s tím, že tyto nároky již byly uhrazeny ze zálohy na náklady konkursu (první výrok).

2) Soud schvaluje zprávu o dosavadních výsledcích konkursu správce konkursní podstaty Ing. R. D. ze dne 10. 10. 2005, podle níž příjmy podstaty činí 129 075 976,83 Kč, hotové výdaje správce konkursní podstaty jsou nulové a jeho odměna ve výši 5 440 758,76 Kč činí spolu s daní z přidané hodnoty celkem 6 474 502,90 Kč (druhý výrok).

3) Soud zvyšuje konkursní odměnu ve výši 5 440 758,76 Kč o 10 % na celkovou částku 5 984 834,60 Kč (třetí výrok).

4) Soud schvaluje zprávu o dosavadních výsledcích konkursu zvláštního správce pro obor právo JUDr. L. P. ze dne 10. 10. 2005, podle níž příjmy podstaty činí 129 075 976 Kč, hotové výdaje zvláštního správce činí 35 577 Kč a spolu s daní z přidané hodnoty činí celkem 42 336,60 Kč, a určuje jeho odměnu částkou 544 075,80 Kč, jež spolu s daní z přidané hodnoty

činí celkem 647 450,20 Kč (čtvrtý výrok).

5) Dlužnice je povinna uhradit správci konkursní podstaty do 15 dnů od právní moci usnesení odměnu ve výši 6 474 502,90 Kč (pátý výrok).

6) Dlužnice je povinna uhradit zvláštnímu správci do 15 dnů od právní moci usnesení odměnu ve výši 647 450,20 Kč a hotové výdaje ve výši 42 336,60 Kč (šestý výrok).

7) Dlužnice je povinna uhradit do tří dnů od právní moci usnesení na účet soudu prvního stupně soudní poplatek za konkursní řízení ve výši 500 000 Kč (sedmý výrok).

Podle odvolacího soudu postupoval soud prvního stupně správně, jestliže za situace, kdy konkurs nedospěl do fáze předložení konečné zprávy a vydání rozvrhového usnesení (neboť byl rozhodnutím odvolacího soudu zrušen a řízení bylo následně zastaveno pro zpětvzetí návrhu), za přiměřeného užití § 29 ZKV projednal zprávy a vyúčtování odměn a výdajů správců a rozhodl o nich.

Ve zprávách předběžného správce a správce konkursní podstaty pak odvolací soud nezjistil žádné závady a body I. a III. výroku usnesení soudu prvního stupně měl proto za věcně správné.

K bodu IV. (co do schválení hotových výdajů a odměny zvláštního správce pro obor právo), k bodu V. (o zvýšení odměny správce konkursní podstaty o 50 % na částku 9 042 721,65 Kč) a k bodu IX. (co do schválení hotových výdajů zvláštního správce pro obor právo) pak oproti soudu prvního stupně uzavřel, že:

1) V intencích ustanovení § 8 a § 9 vyhlášky č. 476/1991 Sb. platí, že byl-li v konkursu kromě správce konkursní podstaty činný i zvláštní správce, zvýší soud konkursní odměnu určenou dle § 7 vyhlášky č. 476/1991 Sb. ve výši odpovídající rozsahu a délce činnosti zvláštního správce a v této výši, jež odpovídá specifické náročnosti daného konkursu, se zvláštní správce na celkové konkursní odměně také podílí.

2) Kriteria, z nichž soud prvního stupně vyšel při zvýšení odměny správce konkursní podstaty o 50 %, nejsou z jeho rozhodnutí dostatečně zřejmá, přičemž odvolacímu soudu se jeví přiměřeným (vzhledem k rozsahu a délce činnosti zvláštního správce) zvýšení konkursní odměny pouze o 10 %, tj. o částku 544 075,80 Kč, představující také podíl zvláštního správce na celkové konkursní odměně.

3) Zvláštní správce je plátcem daně z přidané hodnoty, jež činí 103 374,40 Kč, o kteroužto částku se mu konkursní odměna zvyšuje. Jelikož ve smyslu § 8 odst. 3, věty první, ZKV správci náleží zvýšení o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, bylo nutné to promítnout též do výroku o náhradě hotových výdajů zvláštního správce zvýšením částky 35 577 Kč o 6759,60 Kč.

V rozsahu, v němž dlužnice brojila proti bodům VI., VII. a X. výroku usnesení soudu prvního stupně, jimiž byla zavázána k zaplacení určené odměny a hotových výdajů všech správců, odvolací soud především uvedl, že nemá důvod něčeho měnit na názoru, který formuloval ve svém předchozím zrušujícím usnesení z 15. 9. 2005 a podle kterého nároky správců, jež představují náklady konkursu, náleží ve smyslu § 137 o. s. ř. mezi náklady občanského soudního řízení. Za situace, kdy byl konkurs zrušen rozhodnutím odvolacího soudu a kdy bylo konkursní řízení zastaveno pro zpětvzetí všech návrhů (na prohlášení konkursu), je nutno o těchto nákladech rozhodnout (ve smyslu § 66a odst. 1 ZKV) podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu. Soud prvního stupně tak na věc správně aplikoval § 146 odst. 2 o. s. ř.

Pro správnou aplikaci § 146 odst. 2 o. s. ř. pak měl odvolací soud za podstatné jen to, zda při splnění zákonem stanovených podmínek lze konkurs prohlásit jak na základě návrhu podaného původním

navrhovatelem konkursu, tak na základě návrhu kteréhokoliv z dalších navrhovatelů (§ 4 odst. 4 ZKV). Důvodnost podání návrhu ostatních navrhovatelů není přitom – dle odvolacího soudu – pro rozhodnutí o prohlášení konkursu (a tedy i pro následný vznik nákladů konkursu) rozhodná. Na základě úsudku, podle kterého v posuzované věci nelze důvodnost či nedůvodnost podání návrhu dovodit ze skutečnosti, že konkurs byl zrušen rozhodnutím odvolacího soudu ze dne 1. 7. 2002 (jelikož důvodem zrušení usnesení o prohlášení konkursu byla jeho nepřezkoumatelnost, takže se odvolací soud tehdy nezabýval splněním podmínek pro prohlášení konkursu), pak odvolací soud mínil, že důvody pro rozhodnutí o povinnosti dlužnice k úhradě popsanych nároků podle § 146 odst. 2 o. s. ř. budou dány, bude-li zřejmé, že konkurs na její majetek mohl být prohlášen k návrhu alespoň jednoho z navrhovatelů (že takový návrh byl podán důvodně), že však v důsledku dlužníkovy jednání pohledávka takového navrhovatele vůči dlužníku v průběhu řízení zanikla nebo přestala být splatná (čímž tento navrhovatel ztratil legitimaci k podání návrhu a vzal jej zpět).

Na základě dalšího rozboru zpětvzetí některých navrhujících věřitelů pak odvolací soud uzavřel, že důvod zavázat dlužníka k náhradě těchto nákladů podle § 146 odst. 2, věty druhé, o. s. ř. byl dán. Změnu dotčených výroků vysvětlil jen změnou výše přiznaných částek.

Za správný pokládal odvolací soud též bod VIII. výroku usnesení soudu prvního stupně o soudním poplatku, jehož podobu pouze formulačně upřesnil.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice „v plném rozsahu“ dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., namítajíc, že ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) (správně písm. b)) spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil.

Konkrétně dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že na daný případ přiměřeně aplikoval ustanovení § 146 odst. 2 o. s. ř., usuzujíc, že správce konkursní podstaty ani zvláštního správce nelze považovat za účastníka konkursního řízení a odměnu správce konkursní podstaty či zvláštního správce nelze považovat za náklady řízení ve smyslu ustanovení § 137 o. s. ř.

Dovolatelka poukazuje na to, že konkursní řízení bylo zastaveno (výše označeným) usnesením konkursního soudu ze dne 5. 1. 2004, dodávajíc, že zákon o konkursu a vyrovnání v ustanovení § 44a odst. 3 neurčuje způsob, jakým se má rozhodnout o nákladech konkursu.

Absenci pozitivní právní úpravy – pokračuje dovolatelka – nelze vykládat účelově k tíži dovolatelky a na zcela specifické řízení (konkursní) aplikovat ustanovení občanského soudního řádu o nákladech řízení a jejich snášení. Nárok na odměnu má správce konkursní podstaty založen samotným zákonem o konkursu a vyrovnání a nikoliv rozhodnutím soudu.

Dovolatelka rovněž popírá, že by zavinila zastavení řízení, s tím, že v průběhu konkursu hradila v rámci svých ekonomických možností ty pohledávky svých věřitelů, které považovala za důvodné.

Samotný návrh na prohlášení konkursu podala Č. banka, a. s., jež dle dovolatelky nebyla její věřitelkou.

Za zcela nepodložený má dovolatelka právní závěr soudů nižších stupňů o důvodnosti podaného návrhu (či návrhů) na prohlášení konkursu, s tím, že tato skutečnost nebyla v řízení osvědčena (prohlášený konkurs byl odvolacím soudem zrušen) a oba soudy potud postupovaly na její úkor.

Zvláštní správce ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, pokládaje napadené rozhodnutí za správné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2007).

Vzhledem k tomu, že napadené usnesení (jež obsahuje poučení o nepřipustnosti dovolání) bylo dovolatelce (jejímu zástupci s procesní plnou mocí) doručeno 25. 8. 2006, přičemž dovolání datované 21. 12. 2006, jímž je usnesení odvolacího soudu napadeno „v plném rozsahu“, bylo podáno na poštu k přepravě 22. 12. 2006, lze je ve smyslu § 57 odst. 3 a § 240 odst. 1 a 3 o. s. ř. považovat za včasné, jen dospěje-li Nejvyšší soud k závěru, že dovolatelce se v napadeném usnesení dostalo nesprávného poučení o připustnosti dovolání.

Závěr, že poučení o nepřipustnosti dovolání je správné, lze bez dalšího přijmout ve vztahu k sedmému výroku napadeného usnesení o soudním poplatku; potud dovolání není (nemůže být) přípustné podle žádného z ustanovení občanského soudního řádu, jež v dané věci přicházejí v úvahu. Nejvyšší soud je proto v této části odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. a) a c) o. s. ř., když z toho, že v této části je dovolání objektivně nepřipustné, plyne, že ve stejném rozsahu je i opožděné.

S dalšími výroky napadeného usnesení odvolací soud zacházel jako s výroky, jímž bylo rozhodnuto o nákladech řízení. Přitom dovolání proti výroku usnesení odvolacího soudu o nákladech řízení není rovněž přípustné (srov. k tomu i usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podstatou dovolání je ovšem právě polemika se závěry soudy nižších stupňů o povaze přisuzovaných nároků coby nároků na náhradu nákladů konkursního řízení. Nejvyšší soud je přesvědčen, že za této situace se jeho úsudek o (ne)připustnosti dovolání nemůže omezit na pouhou akceptaci právní kvalifikace věci odvolacím soudem (jež by bez dalšího vedla k odmítnutí zbývající části dovolání podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. a/ a c/ o. s. ř. pro jeho opožděnost a nepřipustnost). Závěr, zda dovolání v této části je či mohlo být přípustné a odtud plynoucí úsudek o jeho včasnosti, vyplyne až z argumentace, jež se nutně musí věnovat otázkám dovoláním otevřeným, jež jsou při pravidelném běhu věcí jinak vyhrazeny až věcnému přezkumu dovoláním napadeného rozhodnutí. Přitom jde současně o otázky dovolacím soudem dosud neřešené, takže posouzení přípustnosti dovolání nelze obecně vzato podrobit ani testu založenému na existenci relevantní judikatury.

Z pohledu zkoumání, k němuž je výše popsáným zadáním předurčen, pokládá Nejvyšší soud za potřebné pojmenovat základní procesní kroky, z nichž vzešla situace řešená napadeným rozhodnutím. Ze spisu se potud podává, že:

- 1) Usnesením ze dne 30. 11. 2000 ustavil konkursní soud předběžným správcem Ing. V. P.
- 2) Usnesením ze dne 3. 10. 2001 prohlásil konkursní soud konkurs na majetek dlužnice, správcem její konkursní podstaty ustavil Ing. R. D. a zvláštním správcem pro obor právo JUDr. L. P.
- 3) K odvolání dlužnice Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 1. 7. 2002 zrušil usnesení o prohlášení konkursu (jako nepřezkoumatelné) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
- 4) Konkursní soud po vrácení věci vycházel z toho, že na straně navrhovatelů konkursu vystupuje celkem 12 navrhujeících věřitelů (věřitelů A/ až K/).

- 5) Usnesením ze dne 23. 9. 2003 konkursní soud „ukončil“ účast devíti navrhuujících věřitelů (věřitelů B/ až H/, I/ a J/) v konkursním řízení proto, že své návrhy vzali zpět.
- 6) Usnesením ze dne 8. 12. 2003 konkursní soud „ukončil“ účast dalších dvou navrhuujících věřitelů (věřitelů A/ a CH/) v konkursním řízení proto, že své návrhy vzali zpět.
- 7) Usnesením ze dne 5. 1. 2004 konkursní soud zastavil „řízení o prohlášení konkursu“ na majetek dlužnice, s tím, že jediný zbývající navrhuující věřitel (věřitel K/ ČSSZ) vzal svůj návrh zpět.
- 8) Výše již označené usnesení ze dne 6. 5. 2005, jímž konkursní soud schválil odměnu a vyúčtování hotových výdajů předběžního správce, správce konkursní podstaty a zvláštního správce, zrušil odvolací soud rovněž výše označeným usnesením ze dne 15. 9. 2005 a vrátil věc k dalšímu řízení mimo jiné se závazným pokynem, aby v novém rozhodnutí bylo určeno, kdo má přiznané částky správcům uhradit, s tím, že má být přiměřeně postupováno dle § 29 ZKV, a s tím, že náklady správců jsou náklady řízení ve smyslu § 137 o. s. ř. a že za dané situace je nutno přiměřeně aplikovat (§ 66a odst. 1 ZKV) příslušná ustanovení občanského soudního řádu.

Podle ustanovení § 29 ZKV správce podává soudu a věřitelskému výboru zprávy o zpeněžování majetku z podstaty. Konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů předloží soudu po zpeněžení majetku z podstaty. Odměnu a výdaje vyúčtují i zvláštní správci a zástupce správce, jakož i ti, kdo byli soudem v průběhu řízení funkce správce zproštěni (odstavec 1). Soud přezkoumá konečnou zprávu o zpeněžení majetku z podstaty a o vyúčtování odměny a výdajů, odstraní po slyšení správce shledané chyby anebo nejasnosti a uvědomí o konečné zprávě a vyúčtování úpadce a konkursní věřitele. Upozorní přitom, že do patnácti dnů ode dne, kdy konečná zpráva a vyúčtování byly vyvěšeny na úřední desce soudu, mohou proti nim podat námitky (odstavec 2). Konečnou zprávu a vyúčtování projedná soud při jednání, ke kterému oboje správce, úpadce a konkursní věřitele, kteří podali námitky, a věřitelský výbor, a rozhodne o ní usnesením, které jim doručí a vyvěsí na úřední desce soudu (odstavec 3).

Dle ustanovení § 44 odst. 4 ZKV správce ke dni zrušení konkursu uzavře účetní knihy a sestaví účetní závěrku s výjimkou případů, kdy došlo k nucenému vyrovnání. Poté soud zproští správce funkce.

Ustanovení § 44a ZKV pak určuje, že usnesením, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu, se konkurs zrušuje; o jeho doručení a zveřejnění platí totéž, co o usnesení o prohlášení konkursu (odstavec 1). Pro doručení a zveřejnění tohoto usnesení odvolacího soudu platí totéž, co pro doručení a zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu; potřebné úkony provede soud prvního stupně. Zánik účinků prohlášení konkursu (§ 14) nastane s vyvěšením usnesení odvolacího soudu na úřední desce soudu prvního stupně, nerozhodne-li soud jinak (odstavec 2). O zproštění funkce správce, o nákladech konkursu, popřípadě o vrácení zálohy na náklady konkursu rozhodne soud prvního stupně (odstavec 3).

Podle ustanovení § 4 odst. 5 ZKV, navrhovatel může vzít svůj návrh zpět až do prohlášení konkursu. Soud řízení zastaví, souhlasí-li s tím všichni další navrhovatelé, kteří přistoupili k řízení.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání již v době, kdy odvolací soud zrušil usnesení o prohlášení konkursu (1. 7. 2002), a dosud nedoznala změn.

Nejvyšší soud především podotýká, že v otázce postupu soudu v případě, že před rozhodnutím o návrhu na prohlášení konkursu vezme navrhuující věřitel (nebo jen některý z navrhuujících věřitelů) svůj návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka zpět, byla rozhodovací praxe soudů

sjednocena prostřednictvím rozhodnutí uveřejněného pod číslem 70/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 70/2004“). Podle tohoto rozhodnutí platí, že vezme-li v době do prohlášení konkursu na majetek dlužníka návrh na prohlášení konkursu zpět jeden z věřitelů, kteří návrh podali, soud řízení o návrhu tohoto věřitele zastaví a rozhodne o nákladech řízení mezi ním a dlužníkem.

Pro danou věc to znamená, že o nákladech konkursního řízení mezi věřiteli, kteří postupně vzali své návrhy na prohlášení konkursu na majetek dlužníce v této věci zpět, a dlužníci mělo být rozhodnuto v usneseních z 23. 9. 2003, 8. 12. 2003 a 5. 1. 2004, jimiž konkursní soud účast těchto věřitelů v konkursním řízení ukončil (a posledním usnesením konkursní řízení zastavil).

Kdyby rozhodování o odměně správců mělo být rozhodováním o nákladech konkursního řízení, pak by bylo namístě se ptát, jak je možné, že takové rozhodnutí bylo (poprvé) samostatně přijato více než rok po pravomocném zastavení konkursního řízení, bez ohledu na lhůty a postupy, jež co do možnosti soudu rozhodnout (až) dodatečně o nákladech řízení upravuje ustanovení § 166 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 167 odst. 2 o. s. ř. Přitom Nejvyšší soud nemá žádných pochyb o tom, že označená ustanovení občanského soudního řádu jsou v intencích § 66a odst. 1 ZKV přiměřeně aplikovatelná i pro konkursní řízení. To se ostatně nepřímou podává již z bodu XXII. stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež je v dotčeném směru uplatnitelné i na poměry dané věci. Odvolací soud ve svém prvním zrušujícím usnesení z 15. 9. 2005 sice konkursní soud zavázal k tomu, aby ve věci (podle § 66a odst. 1 ZKV) přiměřeně aplikoval ustanovení o nákladech řízení obsažená v občanském soudním řádu, na druhé straně ovšem ignoroval úpravu (§ 166 odst. 1 o. s. ř.), podle které již rozhodnutí o nákladech konkursního řízení v daném časovém rámci nebylo možné.

Nejvyšší soud je ostatně přesvědčen, že podstata problému tkví především v tom, že odvolací soud (a podle jeho závazného právního názoru pak i soud prvního stupně) nesprávně zaměnil pojem „náklady konkursního řízení“ s pojmem „náklady konkursu“, jak je užit mimo jiné i v § 44a odst. 3 ZKV.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 1111/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2007, pod číslem 170, vysvětlil, že náklady konkursu se rozumí pohledávky za podstatou, zejména pak náklady spojené s udržováním a správou podstaty a hotové výdaje a odměna správce podstaty, dodávaje, že mezi náklady konkursu naopak nepatří náklady, které v souvislosti s jejich účastí v konkursním řízení vznikají konkursním věřitelům. Jakkoliv šlo v citovaném usnesení o výklad § 44 odst. 1 písm. d) ZKV, je zjevné, že tento výklad platí pro všechny situace, v nichž se s uvedeným pojmem operuje v zákoně o konkursu a vyrovnání, včetně již zmíněného § 44a odst. 3 ZKV.

Rozumí-li se rozhodnutím o nákladech konkursu (coby pojmu, jenž není zaměnitelný s rozhodnutím o nákladech konkursního řízení) též rozhodování o odměně a hotových výdajích správce konkursní podstaty (případně dalších správců v konkursu ustavených), pak – v intencích závěrů plynoucích z usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 103/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – je takové rozhodnutí (usnesení) konkursním rozhodnutím „ve věci samé“, proti němuž může být dovolání přípustné za podmínek formulovaných v § 238a odst. 1 písm. a), odst. 2 o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 1 o. s. ř.

Za rozhodnutí, jímž se (pro další fáze konkursního řízení závazným způsobem) určuje výše odměny a hotových výdajů, na kterou správci konkursní podstaty (případně dalším správcům v konkursu ustaveným) vznikl nárok, však již nelze pokládat pátý a šestý výrok napadeného usnesení, pro které proto argumentace obsažená v předchozím odstavci bez dalšího neplatí.

Při normálním průběhu konkursu (takovém, jenž končí zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení) platí, že správce konkursní podstaty má nárok na odměnu a hotové výdaje v rozsahu, ve kterém byly pravomocně určeny v usnesení, jímž konkursní soud schválil konečnou zprávu a vyúčtování odměny a výdajů správce konkursní podstaty (§ 29 odst. 3 ZKV). Jelikož odměna a hotové výdaje správce konkursní podstaty náleží mezi pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2 písm. a/ ZKV), které lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení (§ 31 odst. 1, věta první, ZKV), při pravidelném běhu věcí se již rozvrhové usnesení (vydané podle rozvrhu připraveného správcem konkursní podstaty) o těchto pohledávkách výslovně nezmiňuje právě proto, že si je správce konkursní podstaty předtím zúčtoval (na základě pravomocného usnesení vydaného dle § 29 odst. 3 ZKV) na vrub konkursní podstaty.

Postup soudu v případě, že výtěžek zpeněžení podstaty nepostačuje ani na dosud nezaplacené pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2 ZKV) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3 ZKV), tedy ani na neuhrazenou odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty, upravuje (pro účely rozvrhu) ustanovení § 32 odst. 1 a 5 ZKV. I tak se ovšem může stát, že pravomocně určená odměna a hotové výdaje správce konkursní podstaty nebudou plně uspokojeny z majetku konkursní podstaty ani ze zálohy na náklady konkursu. V takovém případě je konkursní soud povinen v rozvrhovém usnesení určit, z jakých zdrojů (k čí tíži) bude zbývající část odměny určené pravomocným usnesením soudu vydaným dle § 29 odst. 3 ZKV uhrazena (kdo a dokdy ji má zaplatit). Takové výroky se tedy předpokládají v rámci rozvrhového usnesení, jež je rovněž konkursním rozhodnutím (usnesením) „ve věci samé“, proti němuž může být dovolání přípustné za podmínek formulovaných v § 238a odst. 1 písm. a), odst. 2 o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 1 o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dlužníci se tedy ohledně prvního až šestého výroku napadeného usnesení dostalo od odvolacího soudu nesprávného poučení o nepřipustnosti dovolání, takže její dovolání je v intencích § 240 odst. 3 o. s. ř. včasné.

Napadené rozhodnutí je (posuzováno obsahově) usnesením, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve věci samé, především v prvním a druhém výroku. Totéž (z pohledu dovolatelky) platí i ohledně třetího a čtvrtého výroku (jimi odvolací soud na základě odvolání dlužnice přiznal zvýšení konkursní odměny /třetím výrokem/ a odměnu a hotové výdaje zvláštního správce /čtvrtým výrokem/ částkou nižší, než konkursní soud).

Z dovolání je přitom patrné, že dovolatelka argumenty proti obsahové správnosti těchto výroků (jimiž byla stanovena výše odměny a hotových výdajů jednotlivých správců a určen rozsah příjmů konkursní podstaty) nevznáší (její výhrady ve skutečnosti směřují proti tomu, že dalšími výroky /o nichž bude řeč níže/ byla k úhradě takto určených částek u správce konkursní podstaty a zvláštního správce zavázána ona).

Za této situace Nejvyšší soud dovolání v rozsahu, v němž směřuje proti prvnímu až čtvrtému (potvrzujícímu) výroku napadeného usnesení, odmítl podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř., když napadenému rozhodnutí v tomto rozsahu nepřisuzuje (právě pro absenci odpovídající dovolací argumentace) zásadní právní význam (§ 238a odst. 1 písm. a/, odst. 2 o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o. s. ř.).

Pátý výrok napadeného usnesení (o povinnosti dlužnice k úhradě určené odměny správce konkursní podstaty) je (podle obsahu) rovněž usnesením, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve věci samé. Totéž (z pohledu dovolatelky) platí i o šestém výroku napadeného usnesení (o povinnosti dlužnice k úhradě určené odměny a hotových výdajů zvláštního správce); jeho „změna“ je totiž oproti usnesení soudu prvního stupně pro dovolatelku příznivější.

Dovolání proti pátému a šestému výroku napadeného usnesení přitom Nejvyšší soud shledává přípustným dle § 238a odst. 1 písm. a/, odst. 2 o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v této části přisuzuje řešení otázky, kdo má být zavázán k úhradě odměny a hotových výdajů správce konkursní podstaty poté, co bylo konkursní řízení (v němž již byl předtím prohlášen a posléze zrušen konkurs) zastaveno pro zpětvzetí návrhu na prohlášení konkursu.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Také v případě, že účinky zrušení konkursu byly vyvolány usnesením, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu (§ 44a odst. 1 ZKV), je soud prvního stupně povinen rozhodnout o nákladech konkursu (§ 44a odst. 3 ZKV) a tudíž (jako v tomto případě) i o odměně a hotových výdajích správce konkursní podstaty a zvláštního správce.

Ze žádného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání však neplyne, že by takto určenou odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty (v dané věci správně stanovené postupem opírajícím se o ustanovení § 29 ZKV) měl uhradit dlužník. Taková úprava by vyzněla absurdně zejména tehdy, kdyby k ukončení konkursního řízení nedošlo (jako v posuzované věci) kombinací zrušujícího usnesení odvolacího soudu a usnesení konkursního soudu o zastavení řízení pro zpětvzetí návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, nýbrž (v souladu s § 44a odst. 1 ZKV) tím, že by odvolací soud změnil usnesení o prohlášení konkursu tak, že se návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka zamítá. Přitom požadavek, aby bylo i tak rozhodnuto o nákladech konkursu, platí i pro takový případ (§ 44a odst. 3 ZKV).

Při absenci výslovné úpravy v dotčeném směru nelze dlužníka, jehož úpadek nebyl osvědčen prohlášením konkursu na jeho majetek (v důsledku toho, že usnesení o prohlášení konkursu bylo odklizeno některým z opravných prostředků) a ohledně kterého bylo konkursní řízení ukončeno, aniž k takovému prohlášení konkursu (znovu) došlo, zavázat k úhradě odměny a hotových výdajů osoby, která mu byla (jako správce jeho majetku) vnučena soudním rozhodnutím, jež v mezích dalšího instančního přezkumu neobstálo.

Není-li možné pokrýt určenou, leč dosud neuspokojenou, odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty ze zálohy na náklady konkursu, pak je v intencích závěrů obsažených v nálezu pléna Ústavního soudu uveřejněném pod číslem 403/2002 Sb. k úhradě těchto částek takovému správci povinen stát.

Otázku „zavinění“ dlužníka na zastavení konkursního řízení pro tyto účely zkoumat nelze; již proto ne, že nárok na odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty (a obecně pak povinnost konkursního soudu rozhodnout o nákladech konkursu) není podmíněn vlastním skončením konkursního řízení (srov. opět i § 44a odst. 3 ZKV).

Přitom obecně není vyloučeno, aby stát, který takto uspokojí pohledávku správce konkursní podstaty, vymáhal (v režimu obecné odpovědnosti za škodu) vyplacenou částku nebo její odpovídající část po těch osobách (účastnících konkursního řízení), které zaviněným porušením svých (byť procesních) povinností přivodily procesní stav, v jehož důsledku tato pohledávka nemohla být uspokojena na vrub

konkursní podstaty. Tyto otázky však nelze řešit při rozhodnutí konkursního soudu o tom, kdo má uhradit soudem určenou odměnu a hotové výdaje správce konkursní podstaty.

Možnost zavázat dlužníka k úhradě některých hotových výdajů správce konkursní podstaty lze výjimečně připustit jen pro ty výdaje, které vznikly zaviněním dlužníka (bez dlužníkova chování by jich nebylo).

Pro úplnost zbývá dodat, že opětovné prohlášení konkursu (po předchozím zrušení usnesení o prohlášení konkursu odvolacím soudem) ve stejném konkursním řízení nezbavuje pohledávky správce konkursní podstaty, vzešlé podle § 31 odst. 2 písm. a) ZKV z prvního konkursu, režimu pohledávek za podstatou. Procesní stav této věci se od takto nastíněné situace liší právě tím, že po skončení konkursního řízení, v němž jeho úpadek v konečném důsledku osvědčen nebyl, nemohou jít neuhrazené náklady zrušeného konkursu k tíži dlužníka, který nepřispěl k jejich vzniku a který by je – nebýt posléze zrušeného konkursu – nevynaložil (na rozdíl od nákladů dle § 31 odst. 2 písm. b) ZKV).

Právní posouzení věci odvolacím soudem proto v daném rozsahu správné není. Nejvyšší soud tudíž, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) usnesení odvolacího soudu v pátém a šestém výroku zrušil. S přihlédnutím k ustanovení § 32 odst. 1 ZKV zrušil Nejvyšší soud jako závislý (§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.) i sedmý výrok napadeného usnesení o soudním poplatku, neboť jeho úhrada by neměla být provedena dříve, než bude postaveno najisto, z jakých zdrojů budou uhrazeny pohledávky, jež mají podle § 32 odst. 1 ZKV dřívější pořadí.

V zájmu předejití dalších případných sporů Nejvyšší soud připomíná, že výběr soudního poplatku podle položky 15 Sazebníku soudních poplatků ve znění účinném do 31. 12. 2000 předpokládá zpeněžování na základě pravomocně prohlášeného konkursu a nikoliv zpeněžování na základě usnesení o prohlášení konkursu, jež bylo (v daném případě jako nepřezkoumatelné) zrušeno odvolacím soudem.